

پیم وایه ههلبژاردنی 22ی تههموزی نهوسال قهیرانی حوکم له تورکیا زیاتر بهروه

نالۆزی دهبا نهک چارهسهر

مههدی کاوانی

mahdikawani@yahoo.co.uk

به گویرهی بریاری دادگای دهستوری نهوکهسهی کانیدید دهکری بۆ سهروک کۆمار دهبی متمانهی 3/2 نهنامانی پهپلهمان بهینی که دهکاته 367 نهنام پهپلهمان . پارتی عهدهالهو گهشهپیدان 352 دهنگیان هینا که تهنیا دهنگهکانی پارتهکهی خۆیان بوو . لهو حالهتهدا دهبی نهو پارتی یان نهو هتا متمانهی پارتیکی تر له پهپلهمان بۆ لای خۆی پاکیشی تاوهکو نهسابی قانونی تهواو دهکات ، یان نهو هته کیشهکه دهچیته دادگای دهستوری و لهویندهر بریاری یهک لا کهروهه دهدریت . پارتی عهدهالهو گهشهپیدان له

ههردوکیان سهرکهوتو نهبوو چونکه تهنیا پارتی گهلی کۆماری بهرهلستکار له گهلیان له پهپلهمانه و نهو پارتیش پارتیکی تهوهجوه علمانی و له ناوهروکدا قهومیه وئامادهنهبوو له قازانجی عهبدولله گۆل بۆ سهروکیایهتی کۆمار دهنگ بدات ، بۆیه کیشهکه چوه دادگای دهستوری . دادگای دهستوریش نهگهر چی له راگهیاندهکهی خۆی وههای به دهر دهخست که ئیمه بۆ نهوه دهنگمان به عهبدولله گۆل نههواوه تاوهکو تورکیا له کودهتای سهربازی رزگار بکهین . بهلام راستی مهسهلهکه گوشاری سوپا بوو ک دهنگ به گۆل نهدا . که کیشهکه دووباره گهراپهوه پهپلهمان نهوجاره ئیسلامیهکان دهنگیان بۆ نهوه دا که دهبی ههلبژاردنی پیشوهختی پهپلهمان له 7/22ی نهمسال بکری و سهرهک کۆماریش به ههلبژاردنی راسته و خۆوهه بیته له لایه خهلهکهوهو دهبی ماوهی سهروکیش له 7سالهوه بۆ 5سال کهم بکریتهوهو ریگهشی پی بدری بۆ جهولهی دووهمیش دووباره خۆی کانیدید کاتهوهو خولی پهپلهمانیش له جیاتی 5سال بکری 4سال . چونکه نهو بریارهش له لایه سهرکۆمار نهحمهده نهجدهت سیزارقبول نهکرا ، له بهر نهوهی دووباره کیشهکه گهراپهوه پهپلهمان و ئیسلامهکان ههمان دهنگی پیشوویان دا وپارتی گهلی کۆماری رتهی کردهوهو به دواپهوه دیسان کیشهکه گهراپهوه دادگای دهستوری و به ههلهپهسراوی ماوهتهوه . ههرچی سوپا و ئۆپۆزیسیون و دهسهلاتدارانی پیشوه یهکیان گرتوهو که نه نهو گۆرانکاریانهی پارتی عهدهالهو گهشهپیدان سهربگری و نه ههلبژاردنی سهرهک کۆماریش له ریگای گهلهوه بیته وه ناشبیت عهبدولله گۆل و نهردۆگان بۆ نهو پۆسته کانیدید بکری ، ههرچی حیزبهکهی نهردۆگانیشنه سوورن له سهرداواکانیان ومهسهلهکه بۆ دواي ههلبژاردنی 7/22 ماوهتهوه .

دیاره دهرنهجامی ههلبژاردنی پهپلهمان خۆی له ناو یهکی لهو نهگهرا نه دهبینیتهوه.

ئەگەرى پارتى گەلى ديموكراتى بباتەو. كەچى ئەگەرەى بردنەوۋى زۆر لاوازەو ھەموو پىشھاتەكان زياتر بردنەوۋەكە بۇ پارتى عدالەو گەشەپىدان دەبەنەو، بەلام سوپا ھەموو تواناكانى خۇى بۇ ئەو بەكار دەھىنى كەپارتى گەلى عىلمانى بە سەرۆكايەتى دىنەز بايكال بباتەوۋەو حكومت بىك بەھىنى ، تا وەكو لە رىگەيانەوۋە درىژە بدن بە سياسەتى نەتەوۋە پەرستى تورك و سياسەتتىكى داخراوۋىش لە مەر عىراق و قبرس بگرنە بەر. بەلام ئايا پارتى ناو براو ئەو كارە بۇ سوپا دەكا ، راستە ئەو پارته ئەو جارە زۆر ھانى سوپاى دەدا بۇ دەستىوۋەردان لە دژى حكومەتى ئەردۆگان ، بەلام زۆرتەر بۇ مەرامى خۇى بوو چونكە باش دەزانى ھەر حكومەتتىكى توركى ئەگەر واشنتۆن كۆمەكى نەكا يان لە دژىوۋە بوەستىتەوۋە ، ئەوا لە تواناى نابى لە بوارى ئابوورى بەردەوامى بە خۇوۋە ببىنى . بۇ ئەو روپاش ئەوان ھەر لە ئىستەوۋە ھۆشداريان داوۋتە سوپا ئەگەر دەست لە كاروبارى سىپاى توركىا وەرىدەن ئەوا ھەر لە ئىستەوۋە ئىمە گفتوگۆكان لە مەر ھاتنى توركىا بۇ يەكەيتى ئەوروپىي رادەگرىن. كەواتە لىرەش سوپا ناتوانى رپرەوۋى رووداوەكان بۇ داوۋە بگىرپىتەوۋە .

ئەگەرى ئەوۋى كە پارتى عدالەو گەشەپىدان بە زۆرايەتتەكى نسبى بە دەست بەھىنن و لە بەرامبەرىشەوۋە 3-4 پارتى عىلمانى بگەنە پەرلەمان ، يان ھەتا ئەگەر يەك پارتىش بىت . ئەوۋى راستى بىت ئىسلامەكان چەندى بە ھۆى دەنگى خۇيانەوۋە ھەلبىژاردنى رەھايان بردوۋە زۆرىشى لە بەر ئەوۋە بوو دەنگى تىكرى ئەو نەيارانەى كە نەيان توانى 10% ى دەنگەكان وەدەست بەھىنن ، بە داوایەوۋە دەنگەكانيان بە سەر ھەردوۋ پارتى عدالەو گەشەپىدان و پارتى گەلى كۆمارى دابەش كرا و لەو عالەتە 80-90% ى دەنگە دابراوۋەكان بەر حىزبەكەى ئىسلامى كەوت . ديارە ناوەرۆكى برپارەكەش كە دراوۋە ھەموو لايەنە توركەكان بە چەپ و راست ، بە عىلمانى و دىنى و ئەگەر چى بە زەرەرى پارته عىلمانىەكانىش كۆتايى ھات كە ئەگەر وانەبوایە چەند پارتىكى تىرشىيان لى دەھاتە ناو پەرلەمان و دەيانتوانى زياتر لە بەردەمى تەيرى دىنى بوەستن (بۇ نمونە پارتى رىگای راست 5،9% ى كورسىەكانيان ھىئاو نەشىيان توانى بگەنە پەرلەمان) كەچى ھەموويان كرده قوربانى با دەنگى كورد نەگاتە پەرلەمان . بۇيە ئىستاكە پارته عىلمانىەكان دەيانەوۋى لە رىگای ھاوپەيمانىتى چەند پارتىكەوۋە بە سەر ئەو گىرو گرفته زال بن .

لەو حالەتە قەيرانى حوكم لە توركىا ئالۆزتر دەبىت نەك چارەسەر بكرىت. يانى ھەلبىژاردن ھىچ گۆرانكارى بە سەر وەزعى قەيرانەكەى نەھىئا . عىلمانىەكان زياتر سوور دەبن لە دژى برپارەكانى حكومەتى ئىستى ئەردۆگان و دىنىەكانىش ھەمان ھەلوئىستى خۇيان . چونكە لە دەستورى توركىا ئەوۋە نوسراوۋە كە پەرلەمانى ھەلبىژىردراو دواى 30 رۆژ دەبىت سەرکۆمار ھەلبىژىرى و ئەگەر لە تواناى دا نەبوو دەبى دووبارە ھەلبىژاردنى پىشەوختى پەرلەمان بكرىت واتە گەرانەوۋە قەيرانى حوكم بۇ ھەمان چوارگۆشەى پىشەو.

ئەگەر پارتى عدالەو گەشەپىدان بە زۆرىنەى رەھا بردىەوۋە لە رىگەيەوۋە لە تواناى دابوو ھەموو برپارەكانى پىشەوۋى خۇى بچەسپىنى واتە سەرکۆمارىش كاندىدى خۇى بىت يان لە رىگای گەلەوۋە ھەلبىژىردى. راستە ئەو حالەتە لە رووى ياساى تەواوۋە ، بەلام سوپا ئەوۋە قبول دەكا يان خۇى بۇ كودەتاي سەربازى ئامادە دەكات يان ئىسلامىەكان لە دوا جاردا لە دژى كودەتاي سەربازى ئەمرى واقع قبول دەكەن تەنازول لە پۆستى

سەرۆكايه‌تى و زۆر شتى تر ده‌كهن . ئه‌و ئه‌گه‌رانه تىكپرايان يه‌ك مانات ده‌داته ده‌ست كه له رىگه‌يانه‌وه هه‌لبژاردنى ئه‌و چاره‌ش كۆتايى به قه‌يرانى حوكم له توركييا ناهيئى به‌لكو ئالۆزترى ده‌كات .ته‌نيا يه‌ك رىگا له به‌رده‌م چاره‌سه‌ر هه‌يه ئه‌ويش ئه‌وه‌يه ئه‌گه‌ر حكومه‌تى ئىستا به رها برديه‌وه‌و سوپاش قبولى كرد جا له رىگاي گوشارى جه‌ماوه‌ره‌وه بىت يان گوشارى ده‌ره‌وه ، به دواشيه‌وه توركييا ده‌توانى پى بنىته قوناغىكى نوپوه .

/ 2007/06/16/